

Minister Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

Czesław Siekierski

Warszawa, 19 lipca 2024 r.

Informacja bieżąca dotycząca działań Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Spis treści

Reasumpcja.....	3
1. Bieżąca sytuacja w rolnictwie.....	8
2. Informacja na temat aktualnej sytuacji na rynkach rolnych.....	12
3. Dopłaty do zbóż, kukurydzy i wypłata pomocy suszowej.....	15
4. Wsparcie dla poszkodowanych rolników, 37 mln euro unijnej pomocy.....	15
5. Działania ARiMR w związku z występowaniem niekorzystnych zjawisk pogodowych.....	16
6. Wsparcie finansowe Kół Gospodyń Wiejskich.....	16
7. Realizacja płatności bezpośrednich.....	17
8. Rewizja KPO.....	18
9. Dopłaty do paliwa rolniczego.....	20
10. Ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich.....	20
11. Kredyty płynnościowe.....	21
12. Nadmierny import produktów rolnych z Ukrainy; cła na produkty rolne z Rosji i Ukrainy.....	21
13. Uproszczenie wymogów Zielonego Ładu. Informacja o realizacji PROW 2014-2020.....	24
14. Polska Prezydencja w Radzie UE – cele i priorytety.....	26

Reasumpcja

Najważniejsze dokonania i działania Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

1. Pozytywne zmiany w zielonym Ładzie zgodne z oczekiwaniami rolników

Ministerstwo Rolnictwa było i jest aktywnym uczestnikiem dyskusji na forum UE i stało się ponownie wiodącym i mocnym głosem całej Unii.

W obszarze Zielonego Ładu, Komisja Europejska po naszych interwencjach wycofała się z części założeń zielonego Ładu. Propozycje uproszczeniowe, które zostały zgłoszone przez Ministerstwo Rolnictwa, znalazły się w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady, które zmienia tzw. rozporządzenia bazowe dotyczące zielonego Ładu.

Przyjęte przez KE zmiany w zielonym Ładzie wychodzą naprzeciw postulowanym przez Polskę uproszczeniom oraz w dużej mierze odpowiadają na potrzeby rolników wyrażane podczas protestów, gdyż dotyczą takich wymagań, które wpływały na ograniczenie produkcji i wzrost kosztów

Zmiany rozporządzeń bazowych doprowadziły do:

- ✓ zniesienia obowiązku ugorowania 4% gruntów ornych - Polska wprowadziła dodatkowy ekoschemat: Grunty wyłączone z produkcji;
- ✓ uproszczenia w normie dotyczącej obowiązku utrzymania okrywy glebowej;
- ✓ uproszczenia w normie dot. zmianowania - rolnicy teraz będą mieli wybór, czy stosować dywersyfikację upraw, czy zmianowanie;
- ✓ zwolnienia gospodarstw do 10 ha z kontroli i sankcji za niespełnianie warunkowości.

Wcześniej po interwencjach resortu rolnictwa, Komisja Europejska wycofała się z projektu ograniczającego stosowanie pestycydów.

Ponadto nie ma też żadnych innych przepisów, które zmuszałyby rolników do ograniczenia pogłowia zwierząt.

2. Wprowadzenie ceł i kontyngentów na nadmierny import produktów rolnych z Ukrainy

6 czerwca br. weszło w życie unijne rozporządzenie przedłużające autonomiczne środki handlowe (ATM) w imporcie z Ukrainy o kolejny rok.

Dzięki zabiegom m.in. Polski w rozporządzeniu tym przewidziano korzystniejsze postanowienia dotyczące mechanizmów ochronnych niż w poprzednich latach.

Przede wszystkim wprowadzony jest **automatyczny mechanizm ochronny uruchamiany po przekroczeniu określonych wielkości progowych przez import z**

Ukrainy do UE następujących produktów: mięso drobiowe, jaja, cukier, owies, niektóre produkty przetwórstwa zbóż, miód. Uruchomienie tego mechanizmu powoduje przywrócenie ceł UE na import przekraczający poziom bezcłowych kontyngentów taryfowych z Układu o stowarzyszeniu UE-Ukraina.

Do tej pory wielkość progowa została przekoczona w imporcie z Ukrainy owsa, jaj oraz cukru. **18 czerwca został uruchomiony automatyczny mechanizm ochronny w imporcie owsa, natomiast 2 lipca ten sam mechanizm został uruchomiony dla cukru oraz jaj.**

Podjęte decyzje wynikają z tego, że import z Ukrainy do UE od początku tego roku przekroczył określone dla tych produktów wielkości progowe, tj. (w zaokrągleniu) 2,4 tys. ton dla owsa, 262,7 tys. ton dla cukru i 23,2 tys. ton dla jaj.

Ponadto w odpowiedzi m.in. na postulaty Polski oraz wspólne pismo ministrów rolnictwa Polski, Czech, Estonii, Litwy i Łotwy z 20 marca 2024 r. do KE, **od 1 lipca 2024 obowiązują wyższe cła na produkty rolne z Rosji i Białorusi.**

3. Pomoc i wsparcie dla producentów rolnych

➤ Dopłaty dla rolników uprawiających kukurydzę w 2023 r.

Producentom kukurydzy zostały przyznane i wypłacone dopłaty. Do 1 lipca 2024 r. Agencja wypłaciła ponad 717 mln zł, które trafiły do ponad 168 tys. rolników.

➤ Dopłaty dla producentów zbóż

Obecnie producenci zbóż otrzymują stosowne wsparcie. Od 12 lipca br. ARiMR rozpoczęła przekazywanie środków na konta rolników. Dotychczas na konta prawie 40 tys. rolników trafiło blisko 450 mln zł. Budżet przeznaczony na dopłaty do zbóż wynosi 2,1 mld zł.

O dopłaty mogli się starać producenci pszenicy, żyta, jęczmienia, pszenżyta lub mieszanek zbożowych, którzy sprzedali ziarno między 1 stycznia a 31 maja 2024 r. Wnioski złożyło ponad 187 tys. rolników.

➤ Pomoc suszowa

Producenci rolni, w gospodarstwach których szkody w uprawach spowodowane wystąpieniem w 2023 r. suszy i innych niekorzystnych zjawisk atmosferycznych wyniosły powyżej 30% średniej rocznej produkcji roślinnej, mogli się starać o wsparcie. Zarejestrowano ponad 133 tys. wniosków, a do tej pory na konta blisko 109 tys. rolników trafiło 839 mln zł.

➤ Pomoc do zużytego materiału siewnego

Od dnia 25 maja 2024 r. do 10 lipca 2024 r. trwał nabór wniosków. Budżet programu wynosi 45 mln zł. Według stanu na 10 lipca br. złożono ok. 62 tys. wniosków.

W ramach pomocy krajowej dla producentów rolnych trafi prawie 4,2 mld złotych.

Wsparcie producentów rolnych środkami unijnymi

➤ *Płatności bezpośrednie za 2023 r.*

W 2023 roku o dopłaty bezpośrednie ubiegało się 1,24 mln rolników. Zaliczki były wypłacane między 16 października a 30 listopada. W tym okresie na konta beneficjentów trafiło niemal 9,2 mld zł.

Od 1 grudnia przekazywane były płatności końcowe z tytułu dopłat bezpośrednich i obszarowych za 2023 r. Do końca czerwca br. wypłacono je w kwocie 10,45 mld zł – w tym prawie 7,3 mld zł rolnikom, którzy we wnioskach o dopłaty złożyli m.in. deklarację prowadzenia praktyk w ramach ekoschematów powierzchniowych lub ekoschematu dobrostan zwierząt.

Łącznie z zaliczkami, do rolników w ramach dopłat za 2023 r. trafiło ponad 19,7 mld zł.

➤ *Unijna pomoc dla rolników poszkodowanych przez przymrozki i gradobicia*

Kwestię poniesionych przez rolników strat resort rolnictwa przedstawił na forum Unii Europejskiej już w maju tego roku. Komisja Europejska podzieliła nasze stanowisko w tej sprawie i bardzo szybko zareagowała na nasze prośby, czego efektem było **przydzielenie Polsce 37 mln euro na pomoc dla rolników poszkodowanych w wyniku przymrozków i gradobić w sadach i winnicach**. Pokazuje to, że Polska jest skutecznym państwem, które walczy o interes polskich rolników na arenie europejskiej.

Jednocześnie uzyskaliśmy zgodę na uzupełnienie tego unijnego wsparcia do 200% z budżetu krajowego (tj. o dodatkowe 74 mln euro). **Wtedy do poszkodowanych rolników trafi 111 mln euro, czyli ok. 470 mln zł.**

Obecnie MRiRW przygotowuje projekt Rozporządzenia RM w którym określone będą szczegółowe warunki udzielania pomocy – projekt będzie przygotowany do końca lipca br., a wypłaty będą realizowane do 31 stycznia 2025 r.

Stały dialog i rozmowy z rolnikami

Nowe kierownictwo resortu od samego początku prowadziło i w dalszym ciągu prowadzi rozmowy z protestującymi rolnikami. Byliśmy na wszystkich protestach oraz przejściach granicznych. Odbyły się szczyty rolnicze w Ministerstwie, do tego dwa szczyty z udziałem Premiera Tuska, a także doprowadziliśmy do podpisania protokołu uzgodnień z organizacjami rolniczymi w Jasionce.

Obecnie spotykamy się z przedstawicielami izb rolniczych, gdzie dyskutujemy i rozmawiamy o bieżącej sytuacji w rolnictwie, a także omawiamy najważniejsze kwestie związane z polską prezydencją w Radzie UE oraz przyszłością WPR po 2027 r.

Działania nad którymi pracujemy w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi

1. Ustawa o dzierżawie gruntów

Ustawa o dzierżawie rolniczej ma wzmocnić pozycję dzierżawcy gruntów rolnych, przy jednoczesnym zabezpieczeniu interesów obu stron umowy. **Dzierżawa gruntów rolnych musi być trwała i długoterminowa, bo dla rolnika jest to podstawa do inwestowania i rozwoju gospodarstwa.** Konieczne jest uregulowanie sposobu ustalania i waloryzacji czynszu dzierżawnego, a także możliwości zabezpieczenia jego płatności, tak aby z jednej strony wydzierżawienie gruntu było korzystne dla właściciela gruntu, a z drugiej nie zachwiało opłacalnością produkcji rolnej.

Rolnik powinien mieć też możliwość ubezpieczenia upraw na gruntach dzierżawionych i skorzystania przy tym z dopłat unijnych oraz innych form pomocy. Musimy również **uregulować przypadki wypowiedzania umowy dzierżawy przez obie strony umowy**, tryb odbioru nieruchomości po rozwiązaniu lub wygaśnięciu umowy, możliwość skorzystania z prawa pierwokupu przez dzierżawcę lub osoby mu bliskie.

Konieczne jest rozwiązanie problemów nieformalnych dzierżaw. Chcemy, aby to rolnicy – osoby rzeczywiście uprawiające rolę – korzystali z dopłat do gruntów. Dodatkowo stworzymy zachęty finansowe, aby wydzierżawiający chętniej zgadzali się na sformalizowane umowy dzierżawy.

Ostatnie posiedzenie zespołu roboczego MRiRW ds. prac nad ustawą o dzierżawie rolniczej, odbyło się w dniu 17 lipca 2024 r.

2. Zabezpieczenie środków w budżecie 2024 i 2025 dla poszkodowanych gospodarstw

Przez Polskę przetaczają się wciąż potężne nawałnice, burze i gradobicia, które powodują kolejne ogromne straty w uprawach i plantacjach. Jest sporo gospodarstw rolnych np. na pograniczu województwa świętokrzyskiego, śląskiego oraz małopolskiego, gdzie straty rolników i sadowników sięgają nawet 100 procent. Dla tych gospodarstw zbiory i żniwa praktycznie już się zakończyły. Pomoc dla tych gospodarstw rolnych powinna być udzielona natychmiastowo.

Dlatego też resort rolnictwa będzie prowadził intensywne, bardzo trudne rozmowy z ministerstwem finansów na szczeblu rządowym, w zakresie konieczności zabezpieczenia środków budżetowych jeszcze w 2024 r. jak i w projekcie budżetu na 2025 r. celem udzielenia pomocy poszkodowanym producentom rolnym. Zwiększenie puli pomocy pozwoli poszkodowanym rolnikom na przetrwanie i odtworzenie produkcji, a także zabezpieczenie środków finansowych na inne formy wsparcia bieżącego.

Dodatkowo będziemy wnioskować do KE o zmiany zasad ekoschematów ze względu na to, że nie wszystkie wymogi będą możliwe do realizacji w przypadku zniszczeń i strat w gospodarstwach rolnych.

Obecnie komisje powołane przez wojewodów szacują szkody powstałe w wyniku tegorocznych niekorzystnych zjawisk atmosferycznych (susze, nawałnice, gradobicia), na bazie których analizowane są warunki na jakich powinna zostać uruchomiona dodatkowa pomoc z budżetu krajowego.

3. Prace programowe dotyczące priorytetów polskiej Prezydencji i reformy WPR

Obchody 20-lecia naszej obecności w UE, liczne konferencje, wydarzenia, targi, to okazja do podsumowania osiągnięć i spojrzenia w przyszłość. Nasze doświadczenie w funkcjonowaniu w ramach Unii Europejskiej oraz doświadczenie z okresu przedakcesyjnego, wykorzystujemy w trwającej już obecnie dyskusji dotyczącej przyszłości WPR po 2027 roku.

Nowa perspektywa finansowa UE powinna odpowiadać nowym wyzwaniom, a te będą wynikały m.in. z rozpoczęcia rozmów akcesyjnych, przede wszystkim z Ukrainą. To ogromne wyzwanie dla europejskiego rolnictwa. Dlatego niezwykle istotne będzie dobre przygotowanie merytoryczne do rozmów akcesyjnych z Ukrainą. Interes polskich i unijnych rolników musi być zagwarantowany. To jest kwestia naszego bezpieczeństwa żywnościowego, ale też naszej kultury i tradycji, nie tylko Polski, lecz także innych krajów unijnych.

Pamiętać należy również o tym, że priorytety i cele które będą określone w naszym programie prac prezydencji, muszą mieć odzwierciedlenie w liście spraw i zadań, które będą także przedmiotem pracy Rady UE ds. rolnictwa i rybołówstwa. W zakresie rolnictwa polska prezydencja w Radzie AGRIFISH będzie inicjowała prace mające na celu wsparcie konkurencyjności i odporności rolnictwa europejskiego, a w szczególności wzmocnienia pozycji rolników w łańcuchu „od pola do stołu”.

Sprawy te omawiamy obecnie z przedstawicielami wojewódzkich izb rolniczych. Spotkania z rolnikami odbyły się do tej pory w ośmiu województwach (zachodniopomorskie, pomorskie, wielkopolskie, lubuskie, dolnośląskie, opolskie i podlaskie). Kolejne planowane są po zakończeniu prac żniwnych.

Powyżej przedstawione zostały tylko trzy wybrane najważniejsze dokonania Ministerstwa Rolnictwa, które były wyjątkowo ważne i które w dużej mierze odpowiadały na potrzeby zgłaszane przez rolników.

Zaprezentowane zostały również te trzy działania resortu, które będą podejmowane w najbliższym czasie.

1. Bieżąca sytuacja w rolnictwie

Niezmiennie jedną z najważniejszych obecnie kwestii jest zapewnienie stabilności funkcjonowania producentów rolnych.

Destabilizacja sytuacji ekonomicznej ma dwa główne źródła:

- **ryzyko rynkowe: niekontrolowany napływ towarów rolnych z Ukrainy, i nakładające się na to generalne tendencje światowe.**

Efektom tego były spadki cen skupu płodów rolnych przy jednoczesnym wzroście cen środków do produkcji. Wszystko to miało i ma wpływ na funkcjonowanie rolnictwa jako całości.

Niestety w 2023 r. i w 2024 r. ceny utrzymywały się w trendzie spadkowym. Po tym głębokim rozchwianiu rynków, następuje powolna stabilizacja poziomu cen produktów rolnych, przy nadal utrzymujących się wysokich cenach środków do produkcji. Oznacza to nadal dotkliwe rozwarcie nożyc cen na niekorzyść rolników. O ile sytuacja na rynkach zbóż w warunkach rozpoczętych żniw dopiero stabilizuje się, to pierwsze sygnały niższych plonów i jakości są przesłanką do zahamowania spadków cen.

Trzeba też zaznaczyć konsekwencje pośrednie minionego sezonu rolniczego, jakim jest nadwątlone zaufanie rolników do rynków rolnych. Niestety niepewność rynkowa zwiększa ryzyko, a to może zahamować impulsy inwestycyjne w gospodarstwach rolnych.

- **nasilające się ryzyko pogodowe – niesprzyjające warunki pogodowe, czy wręcz ich ekstremalny charakter i przebieg, dotyczą całego kraju i we wszystkich formach (deficyt wody, brak okrywy śnieżnej, późne przymrozki, gradobicia i ulewy).**

Trwające od kilkunastu dni nawalne opady deszczu nie uratują sytuacji wielu upraw, a sytuację pogarsza powiązanie opadów z bardzo silnym wiatrem i gradobiciem.

W ostatnim raporcie (dotyczącym okresu od 11 maja do 10 lipca br.) IUNiG-PIB stwierdza wystąpienie suszy rolniczej na terytorium Polski, powodujące straty w plonach monitorowanych upraw przynajmniej o 20% w stosunku do plonów uzyskanych w przeciętnych wieloletnich warunkach pogodowych. Susza dotyczy regionów we wszystkich województwach i potwierdza deklarowane przez rolników niższe plony rzepaku i zbóż ozimych i jarych.

Niezależnie od kształtowania się cen w trakcie żniw i po zbiorach **Ministerstwo Rolnictwa podejmowało i nadal będzie kontynuowało działania na rzecz wsparcia rolników i sadowników uszkodzonych z powodu późnowiosennych przymrozków, suszy, a obecnie gradobicia.**

Podsumowanie sytuacji na rynkach rolnych

Rynek zbóż

W związku z upalną i suchą pogodą, wegetacja w kraju jest przyspieszona o około 2-3 tygodnie. Z tego też powodu „małe żniwa”, tj. zbiory jęczmienia ozimego i rzepaku ozimego zaczęły się znacznie wcześniej niż w ubiegłych latach. Jednakże prace żniwne utrudniają występujące lokalnie opady deszczu oraz gradobicia, które w niektórych regionach spowodowały znaczące straty w uprawach.

Zbiory jęczmienia ozimego najbardziej zaawansowane są na południowym zachodzie i w centralnej części Polski. W województwach lubuskim, opolskim i mazowieckim zbiory jęczmienia ozimego są już praktycznie na ukończeniu. W województwach wielkopolskim, świętokrzyskim i podlaskim 60-70% upraw jęczmienia ozimego jest skoszone, a w województwie dolnośląskim zbiory przekroczyły półmetek. W pozostałych województwach zbiory dopiero się rozpoczynają i nie przekraczają 30%. Stopień zaawansowania żniw na wschodzie i północy kraju jest zdecydowanie mniejszy.

W większości województw **rozpoczęły się już zbiory pszenicy ozimej.** W południowo zachodnim rejonie kraju koszone są także **żyto i jęczmień jary**, a w woj. pomorskim i mazowieckim **pszenżyto ozime.**

Plony pszenicy na południowym zachodzie i zachodzie Polski szacowane są na (6-6,5 t/ha w gospodarstwach towarowych) jednakże pojawiają się problemy z parametrami (zwłaszcza białkiem i gęstością). Pierwsze informacje z Kujaw, gdzie rozpoczynają się żniwa pszenicy, wskazują na znacznie wyższe plony w północnych regionach kraju.

Rzepak ozimy zebrano z około 88% powierzchni, przy średnich plonach na poziomie 28 dt/ha (30 dt/ha przed rokiem).

Punkty skupujące są przygotowane do żniw, jednak z uwagi na małe zaawansowanie zbiorów dostawy były dotychczas niewielkie. W większości regionów kraju rynkowa podaż ziarna nie jest taka, jakiej oczekiwałby rynek na tym etapie sezonu, ale i tutaj występuje spore zróżnicowanie regionalne, w zależności od stopnia zaawansowania zbiorów. **Przy obecnych cenach, rolnicy niechętnie sprzedają ziarno. Dlatego też wielu z nich decyduje się na jego przechowanie.** Zboża sprzedają głównie ci producenci, którzy nie dysponują odpowiednią powierzchnią magazynową i potrzebują środków finansowych.

Ceny skupu zbóż były zróżnicowane regionalnie i wynosiły:

Jęczmień – 600–690 zł/t;

Pszenica – 800–860 zł/t;

Żyto – 580–640 zł/t.

Jakość ziarna jest zróżnicowana regionalnie. W województwach zachodniopomorskim, wielkopolskim i śląskim ziarno jęczmienia jest suche i dobrej jakości, a w mazowieckim jakość ziarna jest zróżnicowana od średniej do dobrej. W województwie wielkopolskim ziarno pszenicy dostarczone do skupu jest drobne oraz lokalnie charakteryzuje się również niską zawartością białka.

Od stycznia 2024 r. tranzyt z Ukrainy przez Polskę maleje o co wnioskowali protestujący rolnicy i co uzgodniłimy ze stroną ukraińską. Dla przykładu w czerwcu br. tranzyt pszenicy, kukurydzy i rzepaku wyniósł ok. 170 tys. ton, a w styczniu było to

340 tys. ton. Od początku roku do 13 lipca 2024 r. tranzytem przewieziono przez Polskę 1,4 mln ton pszenicy, kukurydzy i rzepaku, w tym 42% tranzytu przechodziło przez polskie porty morskie.

Rynek trzody

Cykliczność opłacalności produkcji **trzody chlewnej**, oczekiwania przemysłu spożywczego w zakresie ilości i jakości produkcji oraz wymogi dobrostanu zwierząt spowodowały drastyczny spadek pogłowia. Stan zwierząt szacowany przez GUS na ok. 9,7 mln szt. jest połową stanu z 2006 roku (18,9 mln szt.). O ile procesy koncentracji są niezbędne, to obawy budzi stabilizacja rodzimej produkcji nie w oparciu o krajowy materiał genetyczny, a rosnący import w ramach tzw. rozwoju tuczu kontraktowego.

Do tego ważnym czynnikiem pozostaje ryzyko pandemii ASF. W gospodarstwach rolnych zwiększają się koszty profilaktyki i przestrzegania zasad bioasekuracji. W skrajnych sytuacjach wystąpienie ASF na danym obszarze przynosi tragiczne skutki ekonomiczne dla gospodarstw zmuszonych do uboju i utylizacji zwierząt. W 2024 roku (stan na 17 lipca) GIW wskazuje na 22 ogniska ASF u świń.

Rynek drobiu

Na rynku **drobiu** Polska musi się mierzyć z presją konkurencyjną na jednolitym rynku unijnym oraz importem produktów z drobiu z Ukrainy. Mimo to pozostajemy największym producentem w Unii Europejskiej, a krajowa produkcja odpowiada za prawie 20% całej wspólnotowej produkcji mięsa i podrobów drobiowych.

Szacuje się, że w 2023 r. produkcja drobiu wyniosła ponad 3,16 mln ton. Według szacunków IERiGŻ w 2024 r. przewiduje się wzrost produkcji o 3%.

Dobłą wiadomością dla producentów drobiu jest ta, że po 12 lipca br. zostaje wznowiony eksport drobiu, jaj, produktów z jaj oraz produktów z mięsa drobiowego do Japonii.

Rynek mleka

Według wstępnych danych Ministerstwa Finansów w okresie styczeń–maj 2024r. wartość eksportu produktów mlecznych z Polski wyniosła blisko 1,5 mld EUR (6,4 mld zł) i była o 2% niższa niż w porównywalnym okresie 2023r. Jednocześnie na import tego asortymentu wydatkowano 0,7 mld EUR (3,1 mld zł), o 4% więcej niż w okresie styczeń–maj 2023 r. Dodatkowo saldo obrotów handlowych artykułami mleczarskimi w okresie pięciu pierwszych miesięcy 2024r. ukształtowało się na poziomie 0,8 mld EUR (3,3 mld zł).

W pierwszym półroczu 2024 znacząco, bo o ponad 46% zmniejszyła się wartość polskiego eksportu produktów mleczarskich do Chin.

W przypadku branży mleczarskiej w kontekście Ukrainy nie ma na razie niebezpieczeństwa, ponieważ obecnie 6-krotnie więcej eksportujemy do Ukrainy, niż z niej importujemy. Niemniej, wyzwania Zielonego Ładu w przyszłości będą wyzwaniem dla branży. Zmiany technologii będą podyktowane głównie względami uciążliwości dla środowiska i klimatu, w tym chociażby zapewnienie dobrostanu zwierząt, odpowiedniego zarządzania odpadami. Uzgodniona wspólnie przez Ministerstwo

Rolnictwa oraz Ministerstwo Klimatu i Środowiska deklaracja o wyłączeniu produktów mlecznych z systemu kaucyjnego ma ogromne znaczenie dla producentów i przetwórców mleka, ale również dla konsumentów.

Wzrost cen żywności na rynku światowym (Indeks FAO)

Na światowym rynku żywności od lutego 2024 r. obserwowany jest systematyczny wzrost cen. W czerwcu br. indeks światowych cen żywności FAO wyniósł 120,6 pkt. Pomimo trzech kolejnych miesięcznych zwyżek, indeks jest nadal poniżej odczytu sprzed roku, choć tylko o 2,1%.

W czerwcu br. na rynkach międzynarodowych najbardziej drożały oleje, produkty mleczne w tym głównie masło, a także cukier, natomiast ceny mięsa nie zmieniły się, potaniały natomiast zboża.

Oczekuje się, że w kolejnych miesiącach tego roku będzie coraz większa presja na dalszy wzrost cen. Pomimo tego że ceny surowców powróciły do poziomów sprzed wybuchu wojny w Ukrainie w 2022 roku, pozostają nadal o ok. 20% wyższe niż przed pandemią. Eksperci wskazują, że światowe ceny surowców rolnych będą nadal rosły głównie ze względu na wzrosty kosztów produkcji w rolnictwie, a także mniejszą globalną produkcją na którą wpływ mają przede wszystkim niekorzystne warunki agroklimatyczne.

2. Informacja na temat aktualnej sytuacji na rynkach rolnych

2.1. Uprawy polowe

- Pod koniec maja br. GUS przedstawił wiosenną ocenę upraw rolnych i ogrodnich. Z przeprowadzonych badań polowych wynika, że w bieżącym roku **uprawy ozime przezimowały bez znaczących strat**. Jednocześnie w większości województw nie odnotowano strat w powierzchni zasianych ozimin.
- GUS szacuje, że w bieżącym roku **powierzchnia zasiewów zbóż podstawowych z mieszankami zbożowymi jest mniejsza od ubiegłorocznej i wynosi około 5,7 mln ha (zmniejszenie o ok. 1,6%)**.
- Wg GUS **zboż ozimych pod zbiory w 2024 roku zasiano ok. 4,5 mln ha, tj. o 0,8% mniej niż rok wcześniej. Z kolei zboż jarych zasiano ok. 1,2 mln ha, tj. o ok. 4,4% mniej niż przed rokiem**. Natomiast powierzchnię obsianą rzepakiem i rzepikiem ozimym szacuje się na ok. **1,06 mln ha**.
- Na rynku krajowym utrzymują się **zwiększone obroty w handlu ziarnem zbóż w portach (szczególnie pszenicy i kukurydzy)**.
- Na południu kraju, **zbiory jęczmienia ozimego są już na ukończeniu**. Trwają tam również zbiory pszenicy ozimej oraz pozostałych zbóż ozimych. Największe zaawansowanie zbiorów jęczmienia ozimego notuje się na południu i południowym-zachodzie kraju. Na dzień 16 lipca, w woj. opolskim zboże to zebrano praktycznie z całości areалу uprawy, **przy średnich plonach na poziomie 52 dt/ha wobec 66 dt/ha zanotowanych w tym samym okresie przed rokiem**.
- **Rzepak ozimy zebrano z około 88% powierzchni, przy średnich plonach na poziomie 28 dt/ha (30 dt/ha przed rokiem)**.
- W okresie od 1-7 lipca br. **średnio w kraju za pszenicę konsumpcyjną w skupie płacono 943 zł/t**. Średnio w kraju pszenica konsumpcyjna była o 2% tańsza niż miesiąc wcześniej i ok. 5% niższa niż przed rokiem.

Ceny zbóż

- Z kolei za żyto konsumpcyjne **średnio w kraju płacono 616 zł/t, tj. o 4% mniej niż przed miesiącem**. Zboże to było o ok. 17% tańsze niż przed rokiem.

Natomiast za jęczmień paszowy **średnia krajowa cena wyniosła 686 zł/t (cena skupu była o 9% niższa niż przed miesiącem)**.

Za kukurydzę przeciętnie uzyskiwano 882 zł/t. Ziarno to było o 1% droższe niż przed miesiącem, ale około 10% tańsze niż rok temu.

W ostatnich tygodniach ceny **rzepaku** ustabilizowały się. Niemniej rzepak jest tańszy niż przed rokiem o ok. 16%. **Na rynku krajowym w skupie w dniu 17 lipca 2024 r. rzepak wyceniany był od 1920 zł/t do 1980 zł/t.**

Słabsze prognozy dla tegorocznej produkcji rzepaku i nieznaną jeszcze jakością zbiorów skazują na możliwość nieznacznego wzrostu cen, choć przewidywania dotyczą cen w przedziale 1950–2050 zł/t.

Eksport zbóż i ceny na giełdach

- Od początku lat 90. ubiegłego wieku do sezonu 2011/2012 Polska przeważnie nie była samowystarczalna w produkcji zbóż. Dopiero od sezonu 2012/2013 generowane są znaczące nadwyżki produkcji ziarna, co przyczyniło się m.in. do rozwoju eksportu.

W okresie od lipca 2023 r. do maja 2024 r. z Polski (drogą lądową i morską) wywieziono 11,9 mln ton ziarna zbóż, o 14% więcej niż w analogicznym okresie przed rokiem. Wartość eksportu ziarna zbóż w okresie jedenastu miesięcy sezonu 2023/2024 wyniosła blisko 2,7 mld EUR i była o 20% niższa niż w porównywalnym okresie sezonu 2022/2023.

- Na paryskiej giełdzie Matif w dniu 17.07.2024 r. cena pszenicy w kontrakcie terminowym na wrzesień br. (IX'24) wzrosła względem poprzedniego notowania do 215,00 EUR/t (+0,4%), cena kukurydzy w najbliższym kontrakcie na sierpień br. (VIII'24) do 216,00 EUR/t (+0,9%). Cena rzepaku (kontrakt na IX'24) wzrosła do 487,25 EUR/t (+2,4%).

Zagrożenia zbiorów w Europie

- Występowanie wysokich temperatur na Bałkanach, południu Europy (głównie Rumunia) oraz na Ukrainie, powodują „wypalanie pól” kukurydzy i słonecznika. Uważa się, że w tych regionach może to być najbardziej katastrofalny rok pod względem produkcji. Jednocześnie może to stanowić perspektywę na zwiększony popyt na polskie ziarno i szansa na jego eksport.
- W Ukrainie w regionach centralnych, południowych i wschodnich zbiory późnych upraw, w tym kukurydzy mogą spaść o 20-30% r/r z powodu ekstremalnych upałów. Susza może dotknąć również od 30% do 50% całkowitego areału późno zbieranych upraw.

2.2. Mleko i produkty mleczne

- Według danych GUS w maju 2024 r. do podmiotów skupujących krajowi producenci mleka dostarczyli blisko 1,18 mld litrów surowca, o 5% więcej niż w kwietniu br. i o 5% więcej niż przed rokiem. W okresie styczeń–maj 2024 r. skup mleka łącznie wyniósł ponad 5,6 mld litrów i był o 5,3% wyższy r/r.
- W maju ponownie obniżyła się średnia cena skupu mleka. Cena skupu wynosiła średnio 1,96 zł/kg, i była o ok. 5% niższa niż rok wcześniej. Obniżają się również ceny odtłuszczonego mleka w proszku (o 10% r/r) i większości serów dojrzewających (o ok. 8% r/r), wzrosła natomiast cena masła w blokach (o 30% r/r) i cena masła konfekcjonowanego (o 37% r/r).
- Na sytuację na polskim rynku mleka znaczący wpływ ma sytuacja w Chinach, która jest niekorzystna dla polskich mleczarni i hodowców bydła. Chiny ograniczają import ze względu na rosnący wzrost produkcji mleka u siebie. Za pierwsze półrocze 2024 wartość polskiego eksportu produktów mleczarskich do Chin zmalała aż o 46% (r/r). Znacząco zmniejszył się polski eksport odtłuszczonego mleka w proszku, serwatki oraz preparatów dla niemowląt.

- Indeks światowych cen produktów mleczarskich FAO od połowy drugiego kwartału 2024 r. utrzymuje się powyżej poziomu sprzed roku, W czerwcu wzrost indeksu wyniósł 6,6% r/r wobec +3,8% r/r w maju. Wpływ ma na to przede wszystkim ograniczona produkcja mleka na rynku światowym, a także znaczące wzrosty cen masła, które rok do roku wynoszą ponad 36%.

2.3. Mięso

- Sytuacja jest zróżnicowana w zależności od sektora. Aktualnie stabilna sytuacja cenowa dotyczy **wołowiny** i **mięsa drobiowego**, choć w porównaniu do cen zakupu bydła w ubojniach i cen skupu drobiu sprzed roku, są one odpowiednio o 2% wyższe w przypadku wołowiny i 7% niższe w przypadku drobiu. W okresie 8-14 lipca br. średnia cena zakupu bydła z zakładach uboju wynosiła 9,99 zł/kg (wg wagi żywej), natomiast za kurczęta typu brojler płacono średnio 5,08 zł/kg – tj. **najwięcej od połowy października 2023 r.**
- Polska jest największym w UE producentem mięsa drobiowego, a eksport stanowi około 52% produkcji. Ponad 65% eksportu stanowi wywóz do krajów UE. Z tego względu rosnący import mięsa drobiowego z Ukrainy na rynek UE stanowi konkurencję dla polskiego mięsa drobiowego.
- Sektor **wieprzowiny** doświadcza cyklicznych wahań cenowych, mierząc się ze spadkiem produkcji, postępującym procesem koncentracji skutkującym redukcją liczby gospodarstw oraz niepewnością związaną z występowaniem afrykańskiego pomoru świń. Średnia cena zakupu świń w okresie 8-14 lipca wyniosła 7,17 zł/kg i była niższa o 21% w porównaniu z ceną z analogicznego okresu 2023 r.

Ceny świń w Polsce podążają za trendem utrzymującym się na rynku unijnym, który jest głównym kierunkiem wymiany handlowej dla krajowego rynku wieprzowiny. Średnia cena skupu świń w Polsce w klasie E wg. klasyfikacji poubojowej w czerwcu br. wyniosła **229,33 euro/100 kg** i była o 3,8% wyższa niż średnia cena unijna w tym okresie.

Żywiec wieprzowy w Polsce był tańszy niż m.in.: w Niemczech (o 2%), ale droższy niż w Hiszpanii (o 3%), Niderlandach (o 21%) i Danii (o 22%).

3. Dopłaty do zbóż, kukurydzy i wypłata pomocy suszowej

Do 5 czerwca br. można było składać wnioski o dopłaty do zbóż. O dopłaty mogli się starać producenci pszenicy, żyta, jęczmienia, pszenżyta lub mieszanek zbożowych, którzy sprzedali ziarno między 1 stycznia a 31 maja 2024 r. Wnioski złożyło ponad 187 tys. rolników, w związku z tym że zapotrzebowanie na pomoc przekroczyło budżet, zastosowano współczynnik korygujący 0,92. Od 12 lipca br. ARiMR rozpoczęła przekazywanie środków na konta rolników. Dotychczas na konta prawie 40 tys. rolników trafiło blisko 450 mln zł. **Budżet przeznaczony na dopłaty do zbóż wynosi 2,1 mld zł.**

Od 21 do 29 lutego 2024 r. producenci kukurydzy mogli składać wnioski o wsparcie. Złożono ich wówczas ponad 172 tys., a ponieważ wynikająca z nich kwota nie przekroczyła limitu (1 mld zł), nie było potrzeby stosowania współczynnika korygującego. Do 1 lipca 2024 r. Agencja wypłaciła ponad 717 mln zł, które trafiły do ponad 168 tys. rolników.

Producenci rolni, w gospodarstwach których szkody w uprawach spowodowane wystąpieniem w 2023 r. suszy i innych niekorzystnych zjawisk atmosferycznych wyniosły powyżej 30% średniej rocznej produkcji roślinnej, mogli się starać o wsparcie od 29 lutego do 15 marca 2024 r. Zarejestrowano ponad 133 tys. wniosków, a do tej pory na konta blisko 109 tys. rolników trafiło 839 mln zł.

4. Wsparcie dla poszkodowanych rolników, 37 mln euro unijnej pomocy

Budżet pomocy unijnej dla Polski wynosi 37 mln EUR (dla Czech 15 mln EUR, a dla Austrii 10 mln EUR). W przypadku Polski wsparcie zostanie skierowane do producentów owoców oraz winogron, którzy zostali poszkodowani w wyniku kwietniowych przymrozków oraz majowych gradobić.

Sposób wdrożenia systemu wsparcia będzie podlegał notyfikacji do Komisji Europejskiej a wypłaty wsparcia na rzecz rolników będą musiały zostać zrealizowane do 31 stycznia 2025 r. Jednocześnie uzyskano zgodę na uzupełnienie tego unijnego wsparcia do 200% z budżetu krajowego (w przypadku Polski o 74 mln EUR).

Obecnie MRiRW przygotowuje projekt Rozporządzenia RM w którym określone będą szczegółowe warunki udzielania pomocy – projekt będzie przygotowany do końca lipca br.

Ponadto Ministerstwo Rolnictwa kontynuuje działania, wprowadzając systematyczne wsparcie dla polskich rolników. Powołany zespół ds. monitorowania rynków rolnych działa nieprzerwanie, aby informować o możliwych zagrożeniach i potrzebach. Środki unijne są wykorzystywane efektywnie, co pozwala na szybką reakcję i dostosowanie pomocy do zmieniających się warunków prowadzenia działalności rolniczej.

5. Działania ARiMR w związku z występowaniem niekorzystnych zjawisk atmosferycznych

Kierownicy Biur Powiatowych ARiMR zostali zobligowani do udzielenia rolnikom wszelkiej pomocy w zakresie składanych do Agencji dokumentów w związku z wystąpieniem siły wyższej.

Poproszono także dyrektorów Oddziałów Regionalnych o rozpowszechnianie informacji o postępowaniu rolnika w przypadku wystąpienia siły wyższej w mediach lokalnych.

Wnioski rolników z obszarów objętych niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi będą procedowane w pierwszej kolejności, co umożliwi jak najszybszą wypłatę zaliczek na poczet płatności, o które ubiega się dany rolnik (od 16 października 2024 r.).

Zakłada się także, że rolnicy z obszarów objętych niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi otrzymają w pierwszej kolejności decyzje w sprawie przyznania płatności, co pozwoli na realizację płatności od 1 grudnia 2024 r.

Wydawanie decyzji w zakresie pomocy dla producentów zbóż ma najwyższy priorytet w powiatach gdzie wystąpiły klęski. Kierownicy biur zostali zobligowani do pracy w nadgodzinach jeśli zaistnieje taka konieczność.

Zlecenia płatności dla producentów zbóż będą przekazywane w Centrali Agencji do realizacji niezwłocznie po ich przekazaniu z Biur Powiatowych.

6. Wsparcie finansowe Kół Gospodyń Wiejskich

Doceniamy pracę Pań z Kół Gospodyń Wiejskich. Dlatego utrzymaliśmy wysokość wsparcia dla KGW w ramach dotacji na cele statutowe, które obecnie wynoszą w zależności od ilości członków: 8 tys. złotych dla KGW liczących do 30 członków, 9 tys. złotych od 31 do 75 członków oraz 10 tys. złotych dla KGW liczących ponad 75 członków. Stwarzamy nowe możliwości w postaci wyjątkowego wsparcia finansowego w ramach tzw. bonu frekwencyjnego w wysokości 5 tys. zł dla wszystkich Kół Gospodyń Wiejskich na terenie gmin, gdzie frekwencja podczas ostatnich wyborów parlamentarnych wyniosła ponad 60%.

Zależy nam na tym, aby wszystkie Koła Gospodyń Wiejskich mogły korzystać z corocznej dotacji na wsparcie statutowe. Dlatego w Ministerstwie Rolnictwa procedujemy zmiany legislacyjne w taki sposób, aby stworzyć możliwość dobrowolnej rejestracji w ARiMR tym Kółom Gospodyń Wiejskich, które prowadzą działalność, ale nie zarejestrowały się w ARiMR, w tym również działającym w strukturach Kółek Rolniczych.

Zmiana przepisów nie wprowadzi pełnej swobody rejestracji nowych Kół. Dopuszcza jedynie wyjątek dla tych Kół, które prowadziły działalność w chwili wejścia w życie ustawy o KGW, czyli w 2018 r.

7. Realizacja płatności bezpośrednich

• *Wypłata płatności bezpośrednich za 2023 r.*

W 2023 roku o dopłaty bezpośrednie ubiegało się 1,24 mln rolników. Zaliczki były wypłacane między 16 października a 30 listopada. W tym okresie na konta beneficjentów trafiło niemal 9,2 mld zł.

Od 1 grudnia przekazywane były płatności końcowe z tytułu dopłat bezpośrednich i obszarowych za 2023 r. Do końca czerwca br. wypłacono je w kwocie 10,45 mld zł – w tym prawie 7,3 mld zł rolnikom, którzy we wnioskach o dopłaty złożyli m.in. deklarację prowadzenia praktyk w ramach ekoschematów powierzchniowych lub ekoschematu dobrostan zwierząt.

Łącznie z zaliczkami, do rolników w ramach dopłat za 2023 r. trafiło ponad 19,65 mld zł.

• *Kampania płatności za 2024 r. - wydłużenie terminu składania wniosków, nowe formy wsparcia*

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom rolników, termin na złożenie wniosku o płatności został wydłużony do 1 lipca br. Dotychczas złożono 1,21 mln wniosków, w 2023 roku było ich blisko 1,24 mln. Wniosek o przyznanie płatności może być także złożony później, bez konsekwencji finansowych, tj. do 16 lipca. Wnioski będzie można składać jeszcze do 26 lipca, ale w przypadku opóźnienia będzie jednak stosowane zmniejszenie płatności w wysokości 1% należnej kwoty płatności za każdy dzień roboczy.

Natomiast do 2 września br. rolnicy, którzy złożą wnioski o płatności bezpośrednie w podstawowym lub sankcyjnym terminie, mogą ubiegać się o dwie nowe formy wsparcia: Płatność dla małych gospodarstw oraz Płatność do ekoschematu Grunty wyłączone z produkcji.

Płatność dla małych gospodarstw w 2024 r.

W odpowiedzi na zgłaszane przez rolników i organizacje rolnicze postulaty, podjęta została decyzja o przedłużeniu Płatności dla małych gospodarstw na kolejne lata, tj. 2024-2027.

Tak, jak w kampanii 2023 r. stawka płatności wyniesie 225 euro/ha.

Płatność będzie przyznawana rolnikom posiadającym maksymalnie 5 ha użytków rolnych. Oznacza to, że łączna kwota możliwa do otrzymania z tytułu tej płatności wyniesie 1125 euro na gospodarstwo.

Płatność dla małych gospodarstw zastępuje wszystkie rodzaje płatności bezpośrednich, w tym ekoschematy.

Dodatkowo rolnicy ubiegający się o tę płatność będą mogli wnioskować o przyznanie przejściowego wsparcia krajowego (tj. uzupełniającą płatność podstawową lub płatność niezwiązaną do tytoniu – jeżeli spełniają warunki przyznania tej płatności) oraz płatności obszarowe w ramach II filaru WPR (tj. płatności ONW, płatności ekologicznych, płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych, płatności zalesieniowych).

Na realizację tej płatności planuje się przeznaczyć **rocznie ok. 184,6 mln EUR.**

Rolnicy, którzy chcą otrzymać Płatność dla małych gospodarstw w 2024 r. podobnie, jak w kampanii 2023 r., muszą najpierw złożyć standardowy wniosek w podstawowym terminie do 1 lipca – a następnie, do 2 września 2024 r. złożyć wniosek o płatność dla małych gospodarstw.

Natomiast od 2025 r. rolnik będzie mógł zawniioskować o Płatność dla małych gospodarstw w podstawowym terminie, poprzez zaznaczenie właściwego „okienka” we wniosku.

Płatność do ekoschematu „Grunty wyłączone z produkcji”

Od 19 czerwca do 2 września 2024 r. rolnicy mogą składać wnioski o dopłaty do ugorowania w ramach płatności bezpośrednich za 2024 rok. Jest to nowy, dobrowolny ekoschemat o nazwie "Grunty wyłączone z produkcji", który zastępuje normę GAEC 8, czyli obowiązkowe ugorowanie.

Dopłaty do ugorowania będą przyznawane za wyłączenie gruntów ornych z produkcji do powierzchni nie większej niż 4 proc. powierzchni gruntów ornych w gospodarstwie. Na gruntach wyłączonych z produkcji będzie obowiązywał zakaz prowadzenia produkcji rolnej (w tym zakaz wypasu i koszenia) oraz zakaz stosowania środków ochrony roślin.

Szacowana stawka płatności wynosi ok. 563 zł/ha, tj. ok. 126,52 euro/ha.

8. Rewizja KPO

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi odpowiada za realizację 4 inwestycji KPO, których łączny budżet po I rewizji KPO wynosił 1,99 mld EUR, tj. ok. 8,9 mld zł.

Należą do nich następujące inwestycje:

- ✓ Inwestycje na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych oraz budowy odporności podmiotów uczestniczących w łańcuchu (A1.4.1.) - inwestycja uruchomiona (zrealizowano dotychczas 11 naborów wniosków);
- ✓ Inwestycje w rozbudowę potencjału badawczego (A2.4.1) - inwestycja uruchomiona (zrealizowano 3 nabory wniosków, pozostał do uruchomienia 1 nabór wniosków dot. Centrum zrównoważonego rozwoju rolnictwa górskiego i podgórskiego);
- ✓ Inwestycje w zrównoważoną gospodarkę wodno-ściekową na terenach wiejskich (B3.1.1.) - inwestycja nieuruchomiona (nie zrealizowano dotychczas żadnych naborów wniosków);
- ✓ Inwestycje w zwiększanie potencjału zrównoważonej gospodarki wodnej na obszarach wiejskich (B3.3.1) - inwestycja nieuruchomiona (nie zrealizowano dotychczas żadnych naborów wniosków).

Rząd Polski 30 kwietnia 2024 r. przesłał do Komisji Europejskiej II rewizję KPO, która zakłada m.in. zwiększenie o 600 mln EUR środków na rzecz wsparcia polskiego sektora rolno-spożywczego i wydłużenie czasu na realizację inwestycji (z IV kw. 2025r. do II kw. 2026 r.)

II rewizja KPO zakłada wydłużenie czasu na realizację następujących inwestycji:

- A1.4.1 Inwestycje na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych oraz budowy odporności podmiotów uczestniczących w łańcuchu (m.in. wymiana dachów, małe przetwórstwo, silosy, rolnictwo 4.0)
- A2.4.1 Inwestycje w rozbudowę potencjału badawczego.

Uzyskane w ramach II rewizji KPO dodatkowe środki Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi planuje przeznaczyć na:

- zwiększenie budżetu na wsparcie zakupu przez rolników maszyn i urządzeń rolnictwa 4.0 o 143,4 mln EUR
- zwiększenie budżetu na wsparcie inwestycji rolników i rybaków w rozwój „małego przetwórstwa” (RHD, MOL, sprzedaż bezpośrednia), inwestycje w gospodarstwach rolnych jak np. wymiana pokryć dachowych o 130,1 mln EUR
- zwiększenie budżetu naboru przeprowadzonego w 2023 r. na centra magazynowo-dystrybucyjne o 204 mln EUR
- zwiększenie budżetu naboru przeprowadzonego w 2023 r. dla MŚP przetwórstwa rolno-spożywczego o 100 mln EUR
- nowy rodzaj wsparcia dla ODR-ów i szkół rolniczych na zakup maszyn i urządzeń rolnictwa 4.0 (planowany budżet na ten cel to 22,5 mln EUR).

Po II rewizji łączny budżet inwestycji KPO za które odpowiada MRiRW będzie wynosić ok. 2,59 mld EUR, tj. ok. 11,6 mld zł (ok. 4,6.% całkowitego budżetu na KPO).

Dotychczasowe nabory z KPO organizowane przez MRiRW cieszyły się bardzo dużym zainteresowaniem. Łącznie do Agencji złożono ponad 124 tysiące wniosków na kwotę prawie 16 mld zł. ARiMR zawarła już blisko 59 tys. umów na blisko 3,94 mld zł. Do ostatecznych odbiorców wsparcia z sektora rolno-spożywczego trafiło już ponad 927 mln zł.

Dzięki wsparciu z KPO m.in.:

- w gospodarstwach rolnych m.in. zostanie zamontowanych ponad 16 tys. szt. nowych silosów, których łączna powierzchnia magazynowania wyniesie ponad 1,6 mln m³;
- z gospodarstw znikną miliony m² szkodliwego dla zdrowia eternitu;
- na plantacjach chmielu zostanie wymienionych blisko 39 tys. szt. słupów dzięki czemu polscy plantatorzy chmielu szybciej wdrożą regulacje unijne dotyczące zakazu wykorzystywania oleju kreoizotowego do impregnacji drewna.

9. Dopłaty do paliwa rolniczego

W ustawie budżetowej na rok 2024 w rezerwie celowej na „Dopłaty do paliwa rolniczego” zaplanowana została kwota 1,66 mld zł.

Stawka zwrotu podatku akcyzowego ustalona została w wysokości 1,46 zł na 1 litr ON, tj. o 0,26 zł więcej niż w I terminie naboru wniosków o zwrot podatku akcyzowego w 2023 r.

Producenci rolni ubiegający się o zwrot podatku akcyzowego składają do wójta, burmistrza (prezydenta miasta) właściwego ze względu na miejsce położenia gruntów będących w jego posiadaniu lub współposiadaniu, wnioski w terminach od dnia 1 lutego do ostatniego dnia lutego oraz od dnia 1 sierpnia do dnia 31 sierpnia danego roku.

Wyplata w 2024 r. zwrotu podatku akcyzowego obejmuje dodatkowe limity, wprowadzone w 2023 roku, do produkcji świń, owiec, kóz i koni.

Limit zwrotu podatku akcyzowego w 2024 r. wynosi:

- 160,60 zł * ilość ha użytków rolnych , oraz
- 5,84 zł * średnia roczna liczba świń,
- 58,40 zł * średnia roczna liczba dużych jednostek przeliczeniowych bydła, kóz, owiec, koni.

Na zwrot podatku akcyzowego zawartego w cenie oleju napędowego wykorzystywanego do produkcji rolnej w pierwszym terminie 2024 r. została już wykorzystana kwota 1,2 mld zł.

10. Ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi podpisał umowy na 2024 r. w sprawie dopłat do składek ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich na pełną kwotę wydatków zaplanowanych na dopłaty

W ustawie budżetowej na 2024 r. na dopłaty do ubezpieczeń upraw rolnych i zwierząt gospodarskich zostały zaplanowane środki w kwocie 920,5 mln zł.

Obecnie dopłaty wynoszą 65% składki do 1 ha upraw rolnych i 65% składki do 1 szt. zwierzęcia gospodarskiego.

Obecnie procedowany jest projekt ustawy o ubezpieczeniach upraw rolnych i zwierząt gospodarskich, który jest w trakcie uzgodnień międzyresortowych i konsultacji społecznych. Projekt ustawy ma na celu umożliwienie rolnikom uzyskania dopłat z budżetu państwa do składek ubezpieczeń upraw sonecznika, facelii, lnu, konopi włóknistych, bobowatych drobnonasiennych, gorczycy i roślin zielarskich i doprecyzowanie stosowania dopłat z budżetu państwa do uprawy gryki (uprawa zbożowa) i soji (uprawa bobowatych grubonasiennych) oraz podniesienie maksymalnej wysokości dopłat z budżetu państwa do składki producenta rolnego z tytułu ubezpieczenia upraw i zwierząt gospodarskich z 65% do 70%.

11. Kredyty płynnościowe

W celu poprawy płynności finansowej w związku z ograniczeniami na rynku rolnym spowodowanymi agresją Federacji Rosyjskiej wobec Ukrainy producenci rolni mogą ubiegać się o kredyty na utrzymanie płynności finansowej (linia UP),

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów, które weszło w życie w dniu 29 czerwca 2024 r. w sprawie szczegółowego zakresu i sposobów realizacji niektórych zadań ARiMR, wydłużono termin udzielania kredytów płynnościowych do końca 2024 roku. Komisja Europejska wydała pozytywną decyzję w tej sprawie.

Pomoc polega na stosowaniu dopłat do oprocentowania kredytów bankowych udzielonych producentowi rolnemu na uregulowanie zobowiązań finansowych związanych z prowadzeniem działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym oraz ponoszenie przez producentów rolnych bieżących nakładów przyczyniających się do poprawy płynności finansowej.

Kredyt może zostać udzielony na uregulowanie zobowiązań finansowych związanych z prowadzeniem działalności rolniczej w gospodarstwie rolnym oraz ponoszenie przez producentów rolnych bieżących nakładów przyczyniających się do poprawy płynności finansowej. Kwota kredytów udzielonych producentowi rolnemu nie może przekroczyć kwoty:

- 100 000 zł – gdy producent rolny prowadzi gospodarstwo rolne w rozumieniu przepisów o podatku rolnym o powierzchni nie większej niż 50 ha użytków rolnych;
- 200 000 zł – gdy producent rolny prowadzi gospodarstwo rolne w rozumieniu przepisów o podatku rolnym o powierzchni powyżej 50 ha i nie większej niż 100 ha użytków rolnych;
- 400 000 zł – gdy producent rolny prowadzi gospodarstwo rolne w rozumieniu przepisów o podatku rolnym o powierzchni powyżej 100 ha użytków rolnych.

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa udostępniła dla rolników limit akcji kredytowej dla kredytów płynnościowych na poziomie 2,9 mld zł. Kredyt jest oprocentowany dla kredytobiorcy w wysokości 2 %. W budżecie na 2024 r. na dopłaty do oprocentowania kredytów płynnościowych zabezpieczono kwotę 150 mln zł.

12. Nadmierny import produktów rolnych z Ukrainy; cła na produkty rolne z Rosji i Białorusi

Rozpoczęcie konfliktu zbrojnego w Ukrainie rozchwiało względnie stabilne rynki rolne w Polsce. Otwarcie granic w handlu zagranicznym było gestem pomocy gospodarczej dla Ukrainy. Jednak na tak wrażliwych rynkach, jakimi są rynki rolne, doprowadziło to do niekontrolowanego importu. Co więcej, krajowa infrastruktura transportowa nie była przygotowana do transferu tak dużej ilości zbóż. Część importu zamiast przejechać przez Polskę została w kraju.

Był to jeden z czynników, który spowodował zakłócenia na lokalnych rynkach. Szczególnie dotyczyło to południowo-wschodniej części Polski. O ile ilość importu zbóż z Ukrainy nie miała znaczącej skali w stosunku do produkcji w krajowej czy unijnej, to

jednak wywołało spekulacje, szum informacyjny, a w efekcie rozchwianie rynku i spadek cen.

W czasie wojny trzeba pomagać i mądrze wspierać tych którzy potrzebują pomocy, ale nie można godzić się na nieuczciwą konkurencję, która w przypadku rolnictwa bardzo szybko destabilizuje sytuację rynkową. Utrzymanie warunków konkurencyjności dla polskiego rolnictwa to rzecz podstawowa.

Zapowiedziana szybka ścieżka przyjęcia Ukrainy do UE i otwarcie rynku europejskiego na towary ukraińskie, to poważne obawy oraz przyszłe wyzwania dla polskiego rolnictwa i przemysłu rolno-spożywczego.

Obecnie produkty ukraińskie są już obecne na wspólnym, jednolitym rynku europejskim (rozporządzenie ATM – autonomiczne środki handlowe). Ukraina korzysta z preferencji w wymianie handlowej, korzysta ze wspólnego rynku. Jednak największe obawy budzi to, że Ukraina nie stosuje tak wysokich standardów jakościowych jak ma to miejsce w Polsce i w Unii. A zachowanie wysokich standardów (ochrona środowiska, dobrostan zwierząt, bezpieczeństwo żywności), to przede wszystkim wysokie koszty produkcji decydujące o konkurencyjności na rynku międzynarodowym.

Resort rolnictwa prowadzi intensywny dialog ze stroną ukraińską, który nakierowany jest na rozwiązanie bieżących problemów. Od grudnia 2023 r. odbyło się kilkanaście spotkań ministrów rolnictwa Polski i Ukrainy. W wyniku uzgodnień ze stroną ukraińską m.in.: doprowadzono do sukcesywnego zmniejszania tranzytu najbardziej wrażliwych ukraińskich produktów (pszenicy, kukurydzy i rzepaku) przez terytorium Polski, czego oczekiwali protestujący rolnicy.

Od stycznia 2024 r. tranzyty z Ukrainy przez Polskę maleją. Dla przykładu w czerwcu br. tranzyt pszenicy, kukurydzy i rzepaku wyniósł ok. 170 tys. ton, w styczniu br. było to 340 tys. ton. Od początku roku tranzytem przewieziono przez Polskę 1,34 mln ton pszenicy, kukurydzy i rzepaku w tym 42% tranzytu przechodziło przez polskie porty morskie.

Ukraina jest naszym poważnym partnerem handlowym i nie można o tym zapominać postulując wyłącznie pomoc wojskową i humanitarną. Wartość eksportu towarów z Polski do Ukrainy ogółem wzrosła w 2023 r. o 113,3 proc. w porównaniu z 2022 r. W wymianie handlowej ogółem, Polska ma dodatnie saldo wynoszące ok. 6,9 mld euro.

Znaczące ograniczenie wymiany handlowej przynosi straty obu stronom, a nie rozwiązuje problemu nadmiernego stanu zapasu zbóż w Polsce i niektórych innych towarów. Podejmując taką decyzję trzeba mieć na uwadze niebezpieczeństwo odpowiedzi Ukrainy w formie ograniczeń importu z Polski różnych produktów i wynikających z tego destabilizacji na rynkach innych niż rolne.

Retaliacje (środki odwetowe) mogą dotyczyć towarów, które są istotne dla naszego eksportu na Ukrainę (np. produkty mleczarskie). Wartość polskiego eksportu żywności do Ukrainy w 2023 r. była na poziomie 1,03 mld EUR (4,73 mld zł). Był to wzrost o 9,3% w porównaniu z 2022 r. Najważniejszymi pozycjami w polskim eksporcie do Ukrainy były: produkty używane do karmienia zwierząt (głównie psów i kotów) o wartości ok. 97 mln EUR, sery i twarogi – prawie 87 mln EUR, czekolada i produkty czekoladowe – prawie 57 mln EUR, przetwory spożywcze – ok. 55 mln EUR, a także chleb i pieczywo cukiernicze – 45 mln EUR.

- **Autonomiczne środki handlowe dla Ukrainy, KE wprowadza cła**

29 maja br. zostało opublikowane rozporządzenie PE i Rady 2024/1392 przedłużające autonomiczne środki handlowe (ATM) w imporcie z Ukrainy o kolejny rok, tj. do 05.06.2025 r.

Dzięki zabiegom m.in. Polski w rozporządzeniu 2024/1392 przewidziano korzystniejsze postanowienia dot. mechanizmów ochronnych niż w poprzednich latach. Przede wszystkim wprowadzony jest **automatyczny mechanizm ochronny uruchamiany po przekroczeniu określonych wielkości progowych** przez import z Ukrainy do UE następujących produktów: mięso drobiowe, jaja, cukier, owies, niektóre produkty przetwórstwa zbóż, miód. Uruchomienie tego mechanizmu powoduje przywrócenie ceł UE na import przekraczający poziom bezcłowych kontyngentów taryfowych z Układu o stowarzyszeniu UE-Ukraina.

Jak wynika z danych KE, do tej pory wielkość progowa została przekroczona w imporcie z Ukrainy owsa, jaj oraz cukru. **18 czerwca został uruchomiony automatyczny mechanizm ochronny w imporcie owsa, natomiast 2 lipca ten sam mechanizm został uruchomiony dla cukru oraz jaj.**

Podjęte decyzje wynikają z tego, że import z Ukrainy do UE od początku tego roku przekroczył określone dla tych produktów wielkości progowe, tj. (w zaokrągleniu) 2,4 tys. ton dla owsa, 262,7 tys. ton dla cukru i 23,2 tys. ton dla jaj.

- **Od 1 lipca 2024 r. wyższe cła na produkty rolne z Rosji i Białorusi**

W odpowiedzi m.in. na postulaty Polski, w tym uchwałę Sejmu RP z 7 marca 2024 r. oraz wspólne pismo ministrów rolnictwa Polski, Czech, Estonii, Litwy i Łotwy z 20 marca 2024 r., KE zaproponowała 22 marca 2024 r. **podwyższenie stawek celnych w przywozie zbóż, nasion oleistych i produktów pochodnych pochodzących lub wwożonych do UE z Rosji lub Białorusi (m.in. pszenica, kukurydza, rzepak)** oraz wykluczenie ww. produktów z tych krajów z dostępu do unijnych TRQ.

Rozporządzenie 2024/16526 w tej sprawie zostało zatwierdzone przez Radę UE 30 maja 2024 r. i weszło w życie 1 lipca 2024 r. Zdaniem KE **przyjęte środki sprawią, że import ww. produktów (a także granulatu z wyśtoków buraczanych i suszonego grochu) z Rosji i Białorusi na rynek UE stanie się nieopłacalny**, a więc ich efekt będzie podobny do embarga. Jednocześnie przyjęte rozporządzenie nie będzie miało negatywnego wpływu na światowe bezpieczeństwo żywnościowe ani na tranzyt tych produktów do krajów trzecich.

13. Uproszczenie wymogów Zielonego Ładu. Informacja o realizacji PROW 2014-2020

Założenia Zielonego Ładu powodowały protesty rolników w Polsce i Europie, gdyż oznaczały one wprowadzenie ograniczeń produkcji rolnej. Komisja Europejska posunęła się za daleko, jeśli chodzi o wymogi związane z Zielonym Ładem. Kiedy występują zagrożenia na rynku spowodowane nadmiernym importem z Ukrainy, wysoką inflacją, wzrostem kosztów produkcji, nie można obciążać rolników dodatkowymi zadaniami, które mają przeciwdziałać zmianom klimatycznym.

Przypomnieć jednak należy, że Europejski Zielony Ład miał swój początek pod koniec 2019r., natomiast strategia „od Pola do Stołu” to 2020 r., zatem zielony ład został wynegocjowany i zatwierdzony przez poprzedni rząd. Od tego czasu nie wytłumaczono rolnikom plusów i minusów proponowanych rozwiązań, a sam komisarz Wojciechowski zachwalał rozwiązania zawarte w zielonym ładzie.

Na szczęście rolnicy nie są zdezorientowani tym, że te same rozwiązania raz się chwali, a innym razem poleca się je wyrzucać. Są zdeterminowani i przekonani, że Zielony Ład podcina skrzydła polskiemu rolnictwu i wymaga pilnych korekt.

Po interwencjach Ministerstwa Rolnictwa w obszarze Zielonego Ładu, Komisja Europejska wycofała się z części założeń zielonego ładu. Minister Rolnictwa przedstawił najważniejsze polskie propozycje uproszczeniowe, które znalazły się w projekcie rozporządzenia zmieniającego rozporządzenia bazowe (UE) 2021/2115 i 2021/2116, przedstawionym przez Komisję Europejską (KE) w dniu 15 marca 2024 roku.

Zmiany rozporządzeń bazowych, w zakresie warunkowości i ekoschematów dotyczą głównie:

- ✓ zniesienia obowiązku ugorowania 4% gruntów ornych (tzw. GAEC 8) – od 2024 r. nie ma już obowiązku ugorowania 4% gruntów ornych, ponieważ Polska właśnie w 2024 r. wprowadziła ekoschemat: Grunty wyłączone z produkcji
- ✓ uproszczenia w normie dotyczącej obowiązku utrzymania okrywy glebowej (tzw. GAEC 6) – wprowadzono jeden termin utrzymania okrywy glebowej od dnia zbioru uprawy w plonie głównym do dnia 15 października, z możliwą przerwą na wykonanie zabiegów agrotechnicznych przed siewem roślin ozimych, trwającą nie dłużej niż 4 tygodnie.
- ✓ uproszczenia w normie dot. zmianowania (tzw. GAEC 7) – rolnicy teraz będą mieli wybór, czy stosować dywersyfikację upraw, czy zmianowanie;
- ✓ zwolnienia gospodarstw do 10 ha z kontroli i sankcji za niespełnianie warunkowości;
- ✓ umożliwienia szybszego reagowania na zmieniające się potrzeby w zakresie wsparcia z WPR, poprzez zwiększenie liczby możliwych zmian Planu Strategicznego w ciągu roku oraz uelastycznienie procesu wprowadzania zmian do Planów strategicznych WPR.

Wcześniej po interwencjach resortu rolnictwa, Komisja Europejska wycofała się z projektu ograniczającego stosowanie pestycydów. Ponadto nie ma też żadnych innych przepisów, które zmuszałyby rolników do ograniczenia pogłowia zwierząt.

Zaproponowane przez KE zmiany w zielonym ładzie wychodzą naprzeciw postulowanym przez Polskę uproszczeniom oraz w dużej mierze odpowiadają na potrzeby rolników wyrażane podczas protestów, gdyż dotyczą takich wymagań, które mogą wpłynąć na ograniczenie produkcji i wzrost kosztów.

- **Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW 2014-2020)**

Do zakończenia realizacji i rozliczenia Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 pozostało niespełna 2 lata, co oznacza, że należy jak najszybciej procedować zmiany Programu ukierunkowane na pełne wykorzystanie dostępnych środków.

MRiRW dokonało analizy wykorzystania budżetu i stopnia realizacji celów szczegółowych zaprogramowanych w PROW 2014-2020. Zidentyfikowane oszczędności zostały zaproponowane na pokrycie zapotrzebowania w instrumentach wsparcia w których jest duże zainteresowanie beneficjentów. **Zwiększono m.in. pulę środków dla działania „Modernizacja gospodarstw rolnych” o prawie 100 mln euro.** Pozwoli to objąć wsparciem dodatkowo ok. 3 tys. wnioskodawców, oczekujących na zawarcie umowy o przyznaniu pomocy.

Obecnie stan kontraktacji dostępnych środków w PROW 2014-2020 wynosi 98,6% a kwota zrealizowanych płatności stanowi 82,7% budżetu Programu i jednocześnie do końca realizacji Programu pozostało jeszcze niespełna 2 lata.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie widzi zagrożenia zwrotu środków do budżetu Unii Europejskiej.

- **Zmiana Planu Strategicznego dla WPR na lata 2023-2027**

Polska przedłożyła do KE wnioski o kolejną zmianę Planu Strategicznego WPR. Wniosek zawiera propozycję szeregu rozwiązań, postulowanych przez rolników, także w trakcie trwających protestów.

19 czerwca br. Rada Ministrów przyjęła uchwałę w sprawie przyjęcia projektu zmiany Planu Strategicznego. Nowe przepisy stanowią odpowiedź na postulaty zgłaszane przez rolników i organizacje rolnicze. Dotyczy to w szczególności zmian związanych z płatnościami bezpośrednimi oraz powierzchniowymi w ramach WPR.

14. Polska Prezydencja w Radzie UE – cele i priorytety

Polska obejmie przewodnictwo w Radzie UE na I połowę 2025 roku jako pierwsze państwo z trio: Polska – Dania – Cypr. Będzie to drugi raz, kiedy Polska obejmie prezydencję w Radzie UE. Pierwszą prezydencję Polska sprawowała w II połowie 2011 roku.

Prace programowe przygotowujące do Prezydencji Polski prowadzone są w resorcie rolnictwa w oparciu o harmonogram i wytyczne Kancelarii Prezesa Rady Ministrów

Priorytety i cele określone w programie prac prezydencji muszą mieć odzwierciedlenie w liście spraw, które będą przedmiotem prac Rady AGRIFISH w czasie Prezydencji Polski lub w debatach na organizowanych przez prezydencję wydarzeniach (np. konferencjach). Priorytety i cele powinny być realne do osiągnięcia i brać pod uwagę charakter i zadań stojących przed każdą prezydencją. Prezydencja ma pełnić rolę sprawiedliwego i neutralnego mediatora między państwami członkowskimi, dążąc do osiągnięcia porozumień.

Prezydencja stwarza niebywałą okazję do zaproponowania przez Polskę spójnych oczekiwań państw członkowskich wobec propozycji przyszłej WPR po 2027 roku. **W zakresie rolnictwa Prezydencja Polski w Radzie AGRIFISH będzie prowadziła prace mając na celu wspieranie konkurencyjności i poprawę odporności rolnictwa UE, w tym w szczególności wzmocnienie pozycji europejskich rolników.**

Chcemy, aby transformacja ekologiczno-klimatyczna nie przystoniła konieczności zapewnienia rolnikom stabilnych źródeł dochodu z działalności rolniczej, a obywatelom bezpieczeństwa żywnościowego UE. Wdrażanie celów Europejskiego Zielonego Ładu musi być racjonalne, akceptowalne społecznie. Polskie doświadczenia napływu towarów rolnych z Ukrainy upoważniają nas do prowadzenia podczas Prezydencji debaty na temat reguł handlu międzynarodowego towarami rolnymi. Sytuacja wymaga ustalenia zasad ochrony rynków rolnych UE i przestrzegania przez importowane towary unijnych standardów i wymogów produkcji rolnej. W interesie rolników Prezydencja Polski położy również nacisk na rozwój innowacji i cyfryzacji w rolnictwie z istotną rolą badań naukowych i doradztwa w tym zakresie. Kontynuowane będą prace nad przepisami dotyczącymi dobrostanu zwierząt tak, by nie blokować rozwoju produkcji zwierzęcej, a przez harmonizację praktyk w krajach członkowskich (np. ochrony zwierząt podczas transportu) zagwarantować równe warunki konkurencji.

Warszawa, 19 lipca 2024 r.